

Súd:	Najvyšší správny súd Slovenskej republiky
Spisová značka:	19SVs/7/2023
Identifikačné číslo spisu:	6020200417
Dátum vydania rozhodnutia:	5. júna 2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Marián Trenčan
Funkcia:	predseda senátu
ECLI:	ECLI:SK:NSSSR:2024:6020200417.1

ROZSUDOK

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Mariána Trenčana a členov senátu JUDr. Petry Príbelskej, PhD., JUDr. Mariána Fečíka, prof. JUDr. PhDr. Petra Potáscha, PhD., JUDr. Violy Takáčovej, PhD., Mgr. Michala Novotného a JUDr. Jany Martinčekovej (sudca spravodajca), v právnej veci žalobcu: I. A. B. nar. X.X.XXXX, bytom R. č. XXXX/X. R., právne zastúpený JUDr. Júliusom Jánošíkom, advokátom so sídlom Klincová č. 35, Bratislava, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom Ul. 29. augusta č. 8-10 Bratislava, v konaní o preskúmaní zákonnosti rozhodnutia generálneho riaditeľa Sociálnej poisťovne číslo XXX XXX XXXX X zo dňa 12.10.2020, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 30Sa/15/2020-33 zo dňa 19.8.2021, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 30Sa/15/2020-33 zo dňa 19.8.2021 sa mení tak, že rozhodnutie generálneho riaditeľa Sociálnej poisťovne číslo XXX XXX XXXX X zo dňa 12.10.2020 a rozhodnutie Sociálnej poisťovne, ústredie číslo XXX XXX XXXX X zo dňa 9.5.2019 sa zrušuje a vec sa vracia žalovanej na ďalšie konanie.

Žalobca má voči žalovanej právo na náhradu dôvodne vynaložených trov konania pred správnym súdom a kasačným súdom v celom rozsahu.

Odôvodnenie

I. Priebeh administratívneho a súdneho konania

1. Krajský súd v Banskej Bystrici ako správny súd rozsudkom č. k. 30Sa/15/2020-33 zo dňa 19.8.2021 (ďalej „napadnutý rozsudok“) zamietol žalobu žalobcu, ktorou sa domáhal zrušenia rozhodnutia generálneho riaditeľa žalovanej č. XXX XXX XXXX X zo dňa 12.10.2020 (ďalej „preskúmané rozhodnutie“), ako aj prvostupňového rozhodnutia Sociálnej poisťovne, ústredie číslo XXX XXX XXXX X zo dňa 9.5.2019 (ďalej prvostupňové rozhodnutie).

2. Prvostupňovým rozhodnutím žalovaná priznala žalobcovi predčasný starobný dôchodok podľa § 67 ods. 1, § 82 a § 293dx zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej „zákon o sociálnom poistení“) v sume 344,30 EUR mesačne. Suma predčasného starobného dôchodku bola určená bez toho, aby pre priznanie predčasného starobného dôchodku bola zhodnotená

doba služby policajta 15 rokov a 5 dní služby. Na základe odvolania žalobcu vydala žalovaná v poradí prvé odvolacie rozhodnutie zo dňa 19.9.2019.

3. Na základe správnej žaloby správny súd rozhodol v poradí prvým rozsudkom sp. zn. 30Sa/14/2019 zo dňa 21.5.2020, ktorým v poradí prvé odvolacie rozhodnutie žalovanej zo dňa 19.9.2019 zrušil. Dospel k záveru, že rozhodnutie žalovanej bolo nedostatočne odôvodnené a že žalobca nedostal od žalovanej zrozumiteľnú odpoveď na jeho odvolacie námietky, navyše vychádzala z nesprávneho záveru, že Dohovor č. 128 sa nevzťahuje na predčasný starobný dôchodok a že je vylúčené použitie judikatúry Najvyššieho súdu SR týkajúcej sa výpočtu starobného dôchodku na predčasný starobný dôchodok. Po zrušení rozhodnutia správnym súdom žalovaná opätovne rozhodla tu preskúmaným odvolacím rozhodnutím zo dňa 12.10.2020.

4. V preskúmanom rozhodnutí zo dňa 12.10.2020 žalovaná konštatovala, že ku dňu vzniku nároku na predčasný starobný dôchodok k 5. marcu 2019 účastník konania získal 9 691 dní obdobia dôchodkového poistenia, čo na účely výpočtu predčasného starobného dôchodku je 26,5507 rokov dôchodkového poistenia. Od 5. marca 2019 do dovŕšenia dôchodkového veku účastníka podľa § 65 ods. 2, t. j. do 6. novembra 2020 chýba 612 dní. Suma predčasného dôchodku bola určená ako súčin priemerného osobného mzdového bodu, obdobia dôchodkového poistenia 26,5507 a aktuálnej dôchodkovej hodnoty, znížený o 0,5 %, za každých začatých 30 dní obdobia, za ktoré sa dôchodok znižuje. Za 612 dní sa znížil o 10,50 %. Námietku nezohľadnenia náhradnej služby od 1.10.1984 do 1.3.1985 a doby služobného pomeru policajta v období od 1.5.1994 do 30.11.2008 na účely určenia sumy starobného dôchodku žalovaná nepovažovala za dôvodnú. Podľa § 274 zákona o sociálnom poistení sa zachovávajú nároky zo zaradenia doby služby do prvej alebo druhej kategórie funkcií tým poistencom, ktorým bol priznaný príspevok za službu, výsluhový príspevok, ktorý sa považuje za výsluhový dôchodok alebo výsluhový dôchodok. Zachovanie nárokov spočíva v určení zníženého dôchodkového veku a v určení sumy starobného dôchodku aj podľa právnych predpisov účinných do 31.12.2003. Vzhľadom na to, že ustanovenie § 274 ods. 2 sa nevzťahuje na určenie sumy predčasného starobného dôchodku, ako aj na skutočnosť, že účastníkovi nevznikol nárok na zníženie dôchodkového veku, nie je možné s poukazom na § 60 ods. 2 a § 255 ods. 5 cit. zákona účastníkovi dobu služby pre nárok a pre určenie sumy predčasného starobného dôchodku hodnotiť. Túto skutočnosť potvrdzuje aj to, že predčasný starobný dôchodok nie je uvedený v Dohovore č. 128 a preto neprichádza do úvahy aplikácia čl. 33 ods. 2 Dohovoru. Na určenie sumy predčasného starobného dôchodku nie je možné započítať dobu výkonu služby a hrubé zárobky, pretože vtedajšia Československá federatívna republika sa v roku 1991 zaviazala prijímať záväzky z Dohovoru len pri starobnom dôchodku. Účastníkovi bola na určenie sumy výsluhového dôchodku zhodnotená doba služobného pomeru v rozsahu 15 rokov a 5 dní. V súlade s § 255 ods. 5 sa táto doba nepovažuje za obdobie dôchodkového poistenia, a preto nebola pre nárok na starobný dôchodok zhodnotená. Preto mu bolo zhodnotené len obdobie dôchodkového poistenia získané vo všeobecnom systéme dôchodkového poistenia.

5. Žalovaná ďalej uviedla, že zosúladiť svoju aplikačnú prax so zovšeobecneným názorom Najvyššieho súdu SR (ďalej „NS SR“) deklarovaným v jeho rozsudkoch, ktoré sa vzťahujú na poistencov, ktorým sa podľa § 274 zákona o sociálnom poistení zachovávajú nároky so zaradením služby do prvej alebo druhej kategórie funkcií a získali potrebnú dobu služobného pomeru v rozsahu zakladajúcom nárok na dôchodkovú dávku z osobitného systému dôchodkového zabezpečenia. Na sumu predčasného starobného dôchodku nie je možné započítať dobu výkonu služby a hrubé zárobky, pretože Československá federatívna republika sa v roku 1991 zaviazala prijímať záväzky z Dohovoru č. 128 týkajúce sa len časti III - starobného dôchodku. Rozhodnutím Ministerstva vnútra SR zo dňa 23.12.2008 bol žalobcovi priznaný od 1.12.2008 výsluhový dôchodok podľa zákona č. 328/2002 Z. z. Účastníkovi bola na určenie sumy výsluhového dôchodku celkovo zhodnotená doba služobného pomeru 15 rokov a 5 dní. Pretože účastník získal dobu služby v rozsahu zakladajúcom nárok na výsluhový dôchodok podľa osobitného predpisu, v súlade s § 255 ods. 5 sa doba zhodnotená pre nárok na výsluhový dôchodok od 1.10.1984 do 1.3.1985 a od 1.5.1994 do 30.11.2008 nepovažuje za obdobie dôchodkového poistenia a preto nebola pre nárok na starobný dôchodok zhodnotená. Poukázala pritom na rozsudok NS SR sp. zn. 7Sk/20/2019 zo dňa 24.6.2020, kde bolo rozhodované v obdobnej veci.

6. Proti tomuto rozhodnutiu podal správnu žalobu žalobca. Správny súd sa v napadnutom rozsudku stotožnil s právnym názorom žalovanej, hoci vo svojom predchádzajúcom rozsudku uviedol, že jej závery neboli správne. Za podstatné vo vzťahu k prv vyslovenému právnemu názoru považoval

rozhodnutie NS SR sp. zn. 7Sk/20/2019 zo dňa 24.6.2020, na ktoré odkázala žalovaná. Toto rozhodnutie bolo vydané po rozhodnutí správneho súdu vo veci predchádzajúcej správnej žaloby žalobcu. NS SR v tomto rozsudku preskúmaval rozsudok Krajského súdu v Košiciach, ktorého východiskové závery boli rovnaké ako závery správneho súdu v poradí prvom zrušujúcom rozsudku zo dňa 21.5.2020. Najvyšší súd v uvedenom rozhodnutí však dospel k záveru, že takáto argumentácia neobstoí. Po oboznámení sa s týmto rozhodnutím najvyššieho súdu je zrejmé, že toto rozhodnutie sa týka skutkovo a právne obdobnej situácie, aká je riešená vo veci žalobcu, kým iné rozhodnutia, z ktorých správny súd vychádzal pri svojom predošlom rozhodnutí, sa týkali prípadov skutkovo a právne odlišnejších. Preto správny súd považoval rozhodnutie NS SR zo dňa 24.6.2020, ako rozhodnutie vydané v časovo najbližšom období predchádzajúcom rozhodovaniu správneho súdu, za zásadné, v dôsledku čoho došlo aj k odchýleniu sa od právneho názoru, ktorý vyslovil správny súd vo svojom predošlom rozhodnutí.

II. Kasačná sťažnosť a vyjadrenie k nej

7. Proti tomuto rozsudku podal kasačnú sťažnosť žalobca. Namietal nesprávne právne posúdenie veci. Súd prvej inštancie sa v napadnutom rozsudku odchýlil od svojho pôvodného právneho názoru vyjadreného v jeho rozsudku zo dňa 21.5.2020, čo má byť odôvodnené zmenou judikatúry. Poukázal na právne názory žalovanej, ktorá vychádzala z rozsudku NS SR sp. zn. 7Sk/20/2019 zo dňa 24.6.2020. Uviedol, že žalobca vôbec nežiadal zníženie dôchodkového veku ani určenie sumy dôchodkovej dávky podľa predpisov účinných pred 1.1.2003 podľa § 274 zákona o sociálnom poistení. Žalobca argumentoval niektorými rozhodnutiami NS SR týkajúcimi sa predčasného starobného dôchodku, napr. sp. zn. 10So/41/2015 zo dňa 13.4.2016. Súd prvej inštancie neposkytol odpoveď na argumenty žalobcu týkajúce sa nezohľadnenia druhej časti ustanovení § 255 ods. 5 a 60 ods. 2 zákona o sociálnom poistení. Správny súd nekriticky prevzal nesprávny záver žalovanej, ktorá uviedla, že pretože žalobca získal dobu služby v rozsahu zakladajúcom nárok na výsluhový dôchodok, v súlade s § 255 ods. 5 zákona o sociálnom poistení sa doba zhodnotená na nárok na výsluhový dôchodok od 1.10.1984 do 1.3.1985 a od 1.5.1994 do 30.11.2008 nepovažuje za obdobie dôchodkového poistenia a preto nebola na nárok na starobný dôchodok zhodnotená. Poukázal na rozhodnutia NS SR, ktoré umožnili zhodnotenie doby služby pre účely predčasného starobného dôchodku, napr. sp. zn. 9So/59/2011 a 1So/162/2014. Preto je rozsudok v rozpore s ustálenou judikatúrou. Rozhodnutie sp. zn. 7Sk/20/2019 je najnovším a ojedinelým rozhodnutím, ktoré sa opiera o judikát R 59/2012 a poukazuje na neaplikovateľnosť § 274 na predčasný starobný dôchodok. V skutočnosti judikáty R 59/2012 a R 39/2015 riešia len nemožnosť aplikácie tzv. porovnávacieho výpočtu aj podľa predchádzajúcich právnych predpisov o sociálnom zabezpečení a vôbec neriešia otázku doby dôchodkového poistenia. Žiadal napadnutý rozsudok zmeniť tak, že prvostupňové aj preskúmané rozhodnutie kasačný súd zruší.

8. Žalovaná sa k podanej kasačnej sťažnosti vyjadrila podaním zo dňa 2.11.2021. Navrhla, aby kasačný súd kasačnú sťažnosť ako nedôvodnú zamietol.

III. Postúpenie veci veľkému senátu najvyššieho správneho súdu

9. Senát Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší správny súd“) dospel pred rozhodnutím jednomyselne k právnomu názoru, ktorý bol odlišný od názoru vysloveného v obdobnej právnej veci, o ktorej rozhodol senát NS SR rozsudkom sp. zn. 7Sk/20/2019 zo dňa 24.6.2020, ktorým zrušil rozsudok Krajského súdu v Košiciach č. k. 1Sa/20/2018-28 zo dňa 25. januára 2019 a vec mu vrátil na ďalšie konanie. NS SR v tomto rozsudku sa v celom rozsahu stotožnil s názorom žalovanej, že nie je možné zohľadniť dobu služobného pomeru na účely priznania predčasného starobného dôchodku, pretože rozhodnutím Ministerstva vnútra Slovenskej republiky bol žalobcovi od 1. januára 2017 priznaný výsluhový dôchodok podľa zákona č. 328/2002 Z. z., pričom celková doba výkonu služby žalobcu mu bola zhodnotená na výsluhový dôchodok. NS SR pritom poukázal na § 274 ods. 1 a 2 zákona o sociálnom poistení, ktorý pri rozhodovaní o predčasnom starobnom dôchodku na účely porovnávania výpočtu sumy dôchodku podľa zákona o sociálnom zabezpečení a zákona o sociálnom poistení, rovnako aj pri nárokoch vyplývajúcich zo zaradenia do zvýhodnenej pracovnej kategórie, použiť nemožno.

10. Názor predkladajúceho senátu bol odlišný aj od názoru vysloveného v ďalšej obdobnej právnej veci riešenej NS SR v rozsudku sp. zn. 7Sk/18/2019 zo dňa 24.6.2020. Skutkový stav bol rovnaký: žalobkyňa žiadala o priznanie predčasného starobného dôchodku za súčasného priznania výsluhového dôchodku podľa z. č. 328/2002 Z. z., pričom celková doba výkonu služby žalobkyne jej bola

zhodnotená na výsluhový dôchodok. NS SR poukázal na ustanovenie § 255 ods. 5 zákona č. 461/2003 Z. z., ktoré je pri posudzovaní opodstatnenosti nároku žiadateľa - ktorý je poberateľom výsluhového dôchodku priznaného podľa zákona č. 328/2002 Z. z. - o priznanie predčasného starobného dôchodku s poukazom na rozhodnutie NS SR sp. zn. 9So/59/2011 zo dňa 25. apríla 2012, aplikovateľné, pretože žalobkyni nebol priznaný príspevok za službu, ale výsluhový dôchodok. NS SR tiež uviedol, že ustanovenie § 274 zákona č. 461/2003 Z. z. sa nevzťahuje na určenie sumy predčasného starobného dôchodku, ktorý nie je ani uvedený v Dohovore 128, a preto nie je možné hodnotiť doby služobného pomeru na nárok na predčasný starobný dôchodok a pri určení jeho sumy v súlade s čl. 33 Dohovoru č. 128.

11. S ohľadom na to, že predkladajúci senát najvyššieho správneho súdu dospel v otázke započítania doby služby, už zhodnotenej na výsluhový dôchodok, pri priznávaní predčasného starobného dôchodku k odlišnému právnomu názoru, než ktorý bol prijatý vo vyššie označených veciach, v súlade s § 466 ods. 1 v spojení s § 22 ods. 1 písm. a/ SSP postúpil vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu najvyššieho správneho súdu.

IV. Posúdenie veci veľkým senátom najvyššieho správneho súdu

12. Predmetom konania o kasačnej sťažnosti v danej veci bol rozsudok krajského súdu, ktorým súd postupom podľa § 190 SSP ako nedôvodnú zamietol správnu žalobu, ktorou sa žalobca domáhal preskúmania zákonnosti rozhodnutia žalovanej, ktorým žalovaná zamietla odvolanie žalobcu a potvrdila prvostupňové rozhodnutie, ktorým podľa § 67 ods. 1, § 82 a § 293dx zákona o sociálnom poistení od 5. marca 2019 priznala žalobcovi predčasný starobný dôchodok v sume 334,30 EUR mesačne (preskúmané rozhodnutie).

13. Žalobca v kasačnej sťažnosti poukázal na 2 zásadné skutočnosti: že v danom prípade je aplikácia § 274 zákona o sociálnom poistení nenáležitá, pretože nežiadal o zníženie dôchodkového veku ani o určenie sumy dôchodkovej dávky podľa predpisov účinných pred 1.1.2003 a že v prípade predčasných starobných dôchodkov by mala byť prax rovnaká ako pri priznávaní starobných dôchodkov, pokiaľ ide o započítanie doby služby do obdobia dôchodkového poistenia príslušníkov silových rezortov, ktorí poberajú výsluhový dôchodok.

14. Podľa § 60 ods. 2 zákona o sociálnom poistení obdobie dôchodkového poistenia je aj obdobie výkonu služby policajta, profesionálneho vojaka a vojaka prípravnej služby, ak toto obdobie policajt a profesionálny vojak nezískali v rozsahu zakladajúcom nárok na výsluhový dôchodok podľa osobitného predpisu 2) a nebol im priznaný invalidný výsluhový dôchodok, invalidný dôchodok alebo čiastočný invalidný dôchodok podľa osobitného predpisu.

Podľa § 255 ods. 5 cit. zákona za obdobie dôchodkového poistenia sa považuje aj obdobie výkonu služby policajta, profesionálneho vojaka a vojaka prípravnej služby získané do 31. decembra 2003, ak toto obdobie policajt, profesionálny vojak a vojak prípravnej služby nezískali v rozsahu zakladajúcom nárok na výsluhový dôchodok podľa osobitného predpisu 2) a nebol im priznaný invalidný výsluhový dôchodok, invalidný dôchodok alebo čiastočný invalidný dôchodok podľa osobitného predpisu.

2) Zákon č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

15. Veľký senát najvyššieho správneho súdu (ďalej „veľký senát“) vyhodnotil tieto námietky žalobcu ako dôvodné. V tejto súvislosti poukazuje na vývoj judikatúry NS SR pri preskúmaní rozhodnutí o priznávaní predčasných starobných dôchodkov a starobných dôchodkov poberateľom dávok z osobitného systému sociálneho zabezpečenia.

16. Najskôr veľký senát upriamuje pozornosť na judikatúru ohľadne započítania doby služby do obdobia dôchodkového poistenia pri priznávaní starobných dôchodkov príslušníkom silových rezortov (poberateľom príspevkov za službu, výsluhových príspevkov, výsluhových dôchodkov). Táto judikatúra prešla určitým vývojom. Možnosť započítania doby služby bola najskôr odôvodňovaná tým, že žiadateľom o starobný dôchodok neboli priznávané priamo výsluhové dôchodky podľa z. č. 328/2002 Z. z., ale len príspevky za službu resp. výsluhové príspevky, ktoré sa za výsluhový dôchodok len považovali (napr. rozhodnutie 9So/214/2008, uverejnené v Zbierke pod číslom 55/2011) a preto podľa názoru NS SR neexistoval rozumný dôvod, pre ktorý by Sociálna poisťovňa pri posudzovaní nárokov na starobný dôchodok mala použiť § 21 ods. 3 zákona č. 100/1988 Zb., alebo § 255 ods. 5 zákona o soc. poistení či § 60 ods. 2 cit. zákona, ktoré priamo odkazovali v poznámke 2) na zákon č. 328/2002 Z. z. a teda nezapočítat do doby zamestnania profesionálnu službu. Následne však postupom času začalo dochádzať k situáciám, kedy bol priznávaný priamo výsluhový dôchodok podľa

zákona č. 328/2002 Z. z. Vtedy došlo aj k zmene argumentácie vo vzťahu k priznávaniu starobných dôchodkov (napr. rozhodnutie 7So/138/2011, zverejnené v Zbierke pod číslom 83/2013), podľa ktorého priznanie výsluhového dôchodku podľa zákona č. 328/2002 Z. z. nevylučuje, aby obdobie výkonu služby profesionálneho vojaka (policaťa a vojaka prípravnej služby) bolo považované za obdobie dôchodkového poistenia podľa zákona o sociálnom poistení, ktoré je významné pre zistenie výšky dôchodku. V prípade priznávania starobných dôchodkov judikatúra ustálila, že je potrebné vypočítať tzv. teoretickú výšku starobného dôchodku, ktorá by patrila po zhodnotení doby poistenia v osobitnom systéme a odpočítať ju od teoretickej výšky dôchodku vypočítanej pri zohľadnení celej doby poistenia. Za takýchto okolností priznanie výsluhového dôchodku podľa zákona č. 328/2002 Z. z. nevylučuje, aby obdobie výkonu služby profesionálneho vojaka (policaťa a vojaka prípravnej služby) nebolo považované za obdobie dôchodkového poistenia podľa zákona o sociálnom poistení. Vylúčenie tohto obdobia sa vzťahuje len na určenie výšky invalidného výsluhového dôchodku, invalidného dôchodku alebo čiastočného invalidného dôchodku podľa zákona č. 328/2002 Z. z.

17. Ako bolo vyššie uvedené, súdna prax pri priznávaní starobného dôchodku poberateľovi výsluhového dôchodku podľa zákona č. 328/2002 Z. z. je už stabilizovaná. Súdna prax však je rozporná, čo sa týka priznávania predčasných starobných dôchodkov príslušníkom silových rezortov (poberateľom príspevkov za službu, výsluhových príspevkov alebo výsluhových dôchodkov). Judikatúra NS SR sa v týchto prípadoch od roku 2011 uberala tým smerom, že do obdobia dôchodkového poistenia mohli byť započítané aj doby služby, čo sa taktiež odôvodňovalo tým, že nebol priznaný priamo výsluhový dôchodok podľa zákona č. 328/2002 Z. z., ale len príspevok za službu podľa zákona č. 100/1970 Zb., ktorý sa podľa názoru najvyššieho súdu za výsluhový dôchodok len považoval, resp. výsluhový príspevok podľa § 33 zákona č. 76/1959 Zb. Nebol teda dôvod doslovne aplikovať § 255 ods. 5 zákona o sociálnom poistení, keďže tento odkazuje v poznámke 2) priamo na zákon č. 328/2002 Z. z., teda nezapočítať doby hodnotené pre nárok na príspevky. Uvedené bolo takto vyhodnotené v rozsudkoch sp. zn. 9So/59/2011 a 1So/162/2014.

18. Naopak, rozhodnutie sp. zn. 10So/41/2015 vychádza z iného právneho názoru. Žiadateľovi o predčasný starobný dôchodok bol priznaný príspevok za službu podľa z. č. 410/1991 Zb. Započítanie doby služby NS SR neodôvodňuje primárne tým, že bol priznaný príspevok za službu, a nie výsluhový dôchodok, ale konštatuje, že na priznanie predčasného starobného dôchodku je potrebné zarátať doby služby z rovnakého dôvodu, ako je tomu pri priznávaní starobných dôchodkov poberateľov výsluhových dôchodkov. NS SR konštatuje, že i keď doterajšia judikatúra rieši len otázky výpočtu starobného dôchodku, odvolací súd sa nestotožnil s právnym názorom Sociálnej poisťovne, že pri výpočte predčasného starobného dôchodku takýto postup (započítanie do doby dôchodkového poistenia aj doby služby) nie je možný z dôvodu vylúčenia aplikácie Dohovoru č. 128. Aj predčasný starobný dôchodok je starobnou dávkou v zmysle (názvu aj relevantného čl. 33) Dohovoru a ak by Sociálna poisťovňa takto nepostupovala, nebolo by možné ani po dovŕšení dôchodkového veku dôchodkovú dávku dorátať správne, lebo predčasný dôchodok sa po dovŕšení dôchodkového veku zo zákona stáva starobným dôchodkom (§ 69a ods. 1 zákona o sociálnom poistení). Veľký senát konštatuje, že tu odvolací súd nezaložil svoj rozhodnutie na tom, že príspevok za službu sa za výsluhový dôchodok len považuje, ale priamo na judikatúre NS SR ohľadne priznávania starobných dôchodkov poberateľom výsluhových dôchodkov.

19. Priamo započítaním doby služby do obdobia dôchodkového poistenia pre priznanie predčasného starobného dôchodku poberateľom výsluhových dôchodkov sa zaoberali dve rozhodnutia, a to sp. zn. 7Sk/20/2019 a 7Sk/18/2019. V prvom citovanom rozsudku mal žalobca priznaný výsluhový dôchodok a žiadal o predčasný starobný dôchodok. Najvyšší súd konštatoval, že nie je možné započítať doby hodnotené na nárok na výsluhový dôchodok. Prioritne odkázal na § 274 ods. 1 a 2 zákona o sociálnom poistení s tým, že zachovanie nárokov zo zaradenia zamestnaní do prvej a druhej pracovnej kategórie sa týka len tých druhov dôchodkov, ktoré boli upravené v právnej úprave do 31.12.2003. V nej predčasný starobný dôchodok nebol upravený a preto predčasný starobný dôchodok možno priznať len na základe splnenia podmienok v zákone o sociálnom poistení. Poukázal na rozhodnutie pod R 59/2012 a R 39/2015 (sp. zn. 7So/82/2012). Tieto rozhodnutia sa však týkajú len aplikácie § 274 a to porovnávania výpočtu sumy dôchodku podľa zákona o sociálnom zabezpečení so zákonom o sociálnom poistení a nárokov vyplývajúcich zo zaradenia do zvýhodnených pracovných kategórií. Netýkali sa aplikácie ustanovení zákona o sociálnom poistení ohľadne započítania doby služby do obdobia dôchodkového poistenia (§ 60 ods. 2 alebo § 255 ods. 5 zákona o sociálnom poistení).

20. Obdobný názor vyslovil NS SR aj v rozsudku sp. zn. 7Sk/18/2019. Konštatoval, že na rozdiel od rozhodnutia sp. zn. 9So/59/2011, kedy bol žalobcovi priznaný len príspevok za službu, v prípade priznania výsluhového dôchodku je situácia iná a dobu služby nemožno započítať. Ustanovenie § 274 zákona o sociálnom poistení sa nevzťahuje na určenie sumy predčasného starobného dôchodku, ktorý ani nie je uvedený v Dohovore č. 128, a preto nie je možné hodnotiť doby služobného pomeru na nárok na predčasný starobný dôchodok a pri určení jeho sumy v súlade s čl. 33 tohto Dohovoru.

21. Veľký senát sa nestotožňuje s názormi uvedenými v rozhodnutiach NS SR sp. zn. 7Sk/18/2019 a 7Sk/20/2019. Pokiaľ rozsudok 7Sk/20/2019 odôvodňoval svoj právny názor nemožnosťou aplikácie § 274, ide o prechodné ustanovenie, ktoré pre daný prípad nie je relevantné, pretože neobsahuje podmienky započítania doby služby do doby dôchodkového poistenia, ale pojednáva o zachovaní nárokov vyplývajúcich zo zákona o sociálnom zabezpečení (skorší dôchodkový vek alebo porovnanie súm starobného dôchodku podľa zákona o sociálnom zabezpečení a zákona o sociálnom poistení). V danom prípade sa posudzuje aplikácia § 60 ods. 2, resp. § 255 ods. 5 ako prechodného ustanovenia zákona o sociálnom poistení na ten skutkový stav, či aj keď policajt resp. vojak získal obdobie výkonu služby v rozsahu zakladajúcom nárok na výsluhový dôchodok (t. j. bol mu priznaný výsluhový dôchodok), je možné toto obdobie započítať do obdobia dôchodkového poistenia pri priznávaní predčasného starobného dôchodku rovnako, ako je tomu pri priznávaní starobného dôchodku.

22. Čo sa týka samotnej aplikácie § 60 ods. 2 alebo prechodného ustanovenia § 255 ods. 5 zákona o sociálnom poistení, v tomto ohľade veľký senát poukazuje na ustálenú judikatúru vo veciach priznávania starobných dôchodkov poberateľom výsluhových dôchodkov, ktorú je potrebné použiť aj na prípady priznávania predčasných starobných dôchodkov. Podľa nej priznanie výsluhového dôchodku nevylučuje, aby obdobie výkonu služby bolo považované za obdobie dôchodcovho poistenia podľa zákona o sociálnom poistení, ktoré je významné pre zistenie výšky dôchodku. Za všetky rozhodnutia veľký senát cituje časť rozsudku NS SR sp. zn. 9So/108/2015:

„... Treba prisvedčiť navrhovateľovi, že zákonodarca doteraz na vykonanie čl. 33 ods. 2 Dohovoru č. 128 neupravil zákonom postup krátenia starobného dôchodku v prípade jeho súbehu s výsluhovým dôchodkom z osobitného systému sociálneho zabezpečenia. Taktiež je však potrebné zdôrazniť aj to, že zákon č. 461/2003 Z. z. priamo v ustanoveniach § 60 ods. 2 a § 255 ods. 5 vylúčil možnosť započítania obdobia služby policajta, získaného v rozsahu zakladajúcom nárok na výsluhový dôchodok (minimálne 15 rokov) do obdobia dôchodkového poistenia. Len výkladom relevantných predpisov spôsobom, ktorý najvyšší súd považuje za konformný s Ústavou Slovenskej republiky, najvyšší súd vo viacerých svojich rozhodnutiach judikoval, že výsluhový dôchodok má od dovŕšenia dôchodkového veku podľa zákona o sociálnom poistení charakter dávky v starobe, ktorú má na mysli čl. 33 ods. 2 Dohovoru č. 128. Bez tejto judikatúry by odporkyňa pre nárok na starobný dôchodok v zmysle vyššie uvedených ustanovení § 60 ods. 2 a § 255 ods. 5 zákona o sociálnom poistení vôbec nemohla pre nárok a výšku starobného dôchodku započítať navrhovateľovi dobu služby v Policajnom zbore. ...

... Odvolací súd opätovne zdôrazňuje, že úpravu v zákone o sociálnom poistení, podľa ktorej vzhľadom na získanie doby služby policajta v rozsahu zakladajúcom nárok na výsluhový dôchodok by sa obdobie tejto služby v zmysle § 60, ods. 2 a § 255 ods. 5 tohto zákona vôbec nemalo hodnotiť, najvyšší súd preklenul svojou judikatúrou v prospech týchto poistencov. Súčasne však judikoval aj to, že odporkyňa môže vykonať krátenie tzv. teoretickej sumy v súlade s Čl. 33 ods. 2 Dohovoru č. 128 a to tak, že krátenie je možné vykonať len pomerne, o sumu zodpovedajúcu pomeru doby služby policajta k celkovej dobe poistenia tak vo všeobecnom, ako aj osobitnom systéme sociálneho poistenia, najviac však o sumu výsluhového dôchodku.

Pokiaľ teda odporkyňa, pri absencii osobitnej zákonnej úpravy, vychádzajúc z judikatúry najvyššieho súdu, vykonala výpočet teoretickej sumy starobného dôchodku xxx a túto teoretickú sumu krátila o sumu xxx, rovnajúcu sa koeficientu xxx, určeného ako podiel xxx skončených rokov služby a xxx rokov súčtu dôb služobného pomeru a tzv. obdobia dôchodkového poistenia v civile, teda o sumu nepresahujúcu sumu výsluhového dôchodku, a navrhovateľovi priznala starobný dôchodok od 13. decembra 2010 v sume xxx € mesačne, takýto jej postup považoval odvolací súd za súladný s čl. 39 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 33 ods. 2 Dohovoru č. 128.“

23. Veľký senát sa nestotožnil ani s názorom vysloveným v rozsudku sp. zn. 7Sk/18/2019, že dobu služby nie je možné zohľadniť, pretože bol priznaný výsluhový dôchodok, a nie iná dávka výsluhového zabezpečenia. Takýto prístup sa javí veľkému senátu ako čisto formalistický, založený

len na názve dávky, nereflektujúci tú skutočnosť, že charakter prv priznávaných výsluhových dávok a v súčasnosti priznávaného výsluhového dôchodku je rovnaký. Odôvodňovanie nezapočítania dôb služby len formálnym názvom dávky nezodpovedá materiálnemu chápaniu týchto právnych inštitútov. Napokon, za rovnakej situácie sa od takéhoto výkladu odklonila aj judikatúra NS SR pri priznávaní starobných dôchodkov (napr. aj rozsudok citovaný v bode 22. tohto rozsudku).

24. V rozsudku sp. zn. 7Sk/18/2019 kasačný súd vyslovil ako ďalší dôvod nemožnosti započítať doby služby do doby dôchodkového poistenia, že predčasný starobný dôchodok nie je uvedený v Dohovore o invalidoch, starobných a pozostalostných dávkach č. 128 (ďalej „Dohovor“) a preto nie je možné hodnotiť doby služobného pomeru na nárok na predčasný starobný dôchodok a pri určení jeho sumy v súlade s čl. 33 Dohovoru.

25. Podľa čl. 15 ods. 1 Dohovoru o invalidných, starobných a pozostalostných dávkach, 1967 (č. 128), zverejnený v Zbierke zákonov pod č. 416/1991 Zb., krytou sociálnou udalosťou je prežitie ustanoveného veku.

Podľa čl. 17 cit. Dohovoru starobnou dávkou je pravidelne sa opakujúca platba vypočítaná takto

a) podľa ustanovení článku 26 alebo článku 27, ak sú chránení zamestnanci alebo skupiny ekonomicky činného obyvateľstva;

b) podľa ustanovení článku 28, ak sú chránení všetci obyvatelia alebo všetci obyvatelia, ktorých prostriedky po dobu sociálnej udalosti nepresahujú ustanovenú hranicu.

Podľa čl. 33 ods. 2 cit. Dohovoru ak má alebo ak by mala inak chránená osoba nárok na dávku ustanovenú v tomto Dohovore a ak dostáva inú peňažnú dávku sociálneho zabezpečenia za tú istú sociálnu udalosť, s výnimkou rodinných prídavkov, môžu sa dávky podľa tohto Dohovoru krátiť alebo zastaviť za určených podmienok a v určenom rozsahu za podmienky, že časť dávok, ktorá sa kráti alebo je zastavená, nepresahuje druhú dávku.

26. S argumentáciou, že predčasný starobný dôchodok nie je dávkou v starobe, resp. starobnou dávkou v zmysle Dohovoru, sa veľký senát nestotožňuje. Podľa názoru veľkého senátu od priznania predčasného starobného dôchodku je táto dávka svojou povahou dávkou v starobe, čo vyplýva z § 69 zákona o sociálnom poistení, podľa ktorého poistenec, ktorému bol priznaný predčasný starobný dôchodok, nemá nárok na starobný dôchodok a z § 69a cit. zákona, podľa ktorého predčasný starobný dôchodok po dovŕšení dôchodkového veku je starobný dôchodok. Taktiež poukazuje na čl. 15 ods. 1 III. časti Dohovoru, podľa ktorého krytou sociálnou udalosťou je prežitie ustanoveného veku, čo je jednoznačne splnené aj pri priznaní predčasného starobného dôchodku, kde je taktiež stanovená veková podmienka pre jeho priznanie. Napokon je potrebné poukázať aj na čl. 17, ktorý neuvádza termín „starobný dôchodok“, ale uvádza širší pojem „starobná dávka“, ktorý korešponduje aj so samotným názvom Dohovoru. Z uvedeného je zrejmé, že nie je podstatné, ako sa starobná dávka poskytovaná pre prípad dožitia ustanoveného veku a následne poskytovaná po celú dobu sociálnej udalosti (čl. 19 Dohovoru) nazýva, dôležitý je jej charakter a účel jej poskytovania, ktorým je zabezpečovanie materiálnych potrieb poistencov v starobe. V danom prípade predčasný starobný dôchodok nesporne takýto charakter má, preto sa jedná o starobnú dávku v zmysle III. časti Dohovoru.

27. V tomto ohľade sa veľký senát stotožnil s rozsudkom NS SR sp. zn. 10So/41/2015, podľa ktorého aj predčasný starobný dôchodok je starobnou dávkou v zmysle (názvu aj relevantného čl. 33) Dohovoru a ak by Sociálna poisťovňa nezapočítala do doby dôchodkového poistenia aj doby služby, nebolo by možné ani po dovŕšení dôchodkového veku dôchodkovú dávku dorátať správne, lebo predčasný dôchodok sa po dovŕšení dôchodkového veku zo zákona stáva starobným dôchodkom (§ 69a ods. 1 zákona o sociálnom poistení).

28. Výsluhový dôchodok priznaný podľa z. č. 328/2002 Z. z. má však tiež povahu starobnej dávky, avšak z osobitného systému sociálneho zabezpečenia v zmysle čl. 33 ods. 1 Dohovoru, keďže je dávkou, ktorá patrí jeho poberateľovi od skončenia služobného pomeru a patrí mu aj po dovŕšení dôchodkového veku podľa všeobecného predpisu o sociálnom poistení (rovnako napr. rozsudok NS SR sp. zn. 1So/16/2017), resp. aj po priznaní predčasného starobného dôchodku. Vzhľadom na súbeh nárokov na dve dávky rovnakého druhu (starobné dávky) potom v súlade s čl. 33 ods. 2 Dohovoru prichádza do úvahy krátenie pri výpočte predčasného starobného dôchodku, a to už pri jeho priznaní, keďže prepočítanie predčasného starobného dôchodku ku dňu dovŕšenia dôchodkového veku nie je podľa zákona o sociálnom poistení možné (rovnako rozsudok sp. zn. 7So/32/2011), s výnimkou § 69 a ods. 2 (ak dôchodca po priznaní predčasného starobného dôchodku pracoval). V tomto ohľade je potrebné podporne aplikovať judikatúru vzťahujúcu sa na krátenie starobných dôchodkov poberateľov

výsluhových dôchodkov. Najskôr je potrebné vypočítať teoretickú sumu starobného dôchodku v čase vzniku nároku na predčasný starobný dôchodok, kde sa zhodnotia všetky doby poistenia, teda vo všeobecnom aj osobitnom systéme sociálneho poistenia (zabezpečenia) a takto vypočítaný dôchodok krátiť v zmysle čl. 33 ods. 2 Dohovoru koeficientom určeným ako podiel doby poistenia získanej z osobitného systému sociálneho zabezpečenia (delenec) a súčtu doby poistenia vo všeobecnom systéme poistenia aj doby v osobitnom systéme (deliteľ), najviac o sumu výsluhového dôchodku. Po tomto krátení je potrebné z takto zistenej sumy starobného dôchodku vykonať zníženie podľa príslušných ustanovení o určení sumy predčasného starobného dôchodku (§ 68 zákona o soc. poistení).

29. Podľa názoru veľkého senátu teda aj v prípade priznávania predčasných starobných dôchodkov poberateľom výsluhových dôchodkov je potrebné do doby poistenia započítať aj dobu služby, aj keď bola zohľadnená pre priznanie výsluhového dôchodku. Veľký senát nevzhliadol žiaden racionálny dôvod, aby premisy a závery vyslovené najvyššími súdnymi autoritami ohľadne priznávania starobných dôchodkov poberateľom výsluhových dôchodkov neuplatnil aj na prípady priznávania predčasných starobných dôchodkov takýmto žiadateľom. Ako bolo vyššie uvedené, aj predčasný starobný dôchodok je starobnou dávkou v zmysle III. časti Dohovoru, má teda rovnaký charakter ako starobný dôchodok a pri jeho priznávaní majú byť uplatnené zásadne rovnaké princípy deklarované v judikatúre o priznávaní starobných dôchodkov. Takýmto základným princípom je i hodnotenie doby výkonu služby ako doby poistenia podľa zákona o sociálnom poistení za súčasného krátenia výslednej starobnej dávky. Inak by došlo k nenáležitej a neodôvodnenej diskriminácii žiadateľov o predčasný starobný dôchodok, poberajúcich výsluhový dôchodok, oproti poberateľom výsluhových dôchodkov, ktorí požiadali o starobný dôchodok.

V.

Záver

30. Zo všetkých vyššie uvedených dôvodov veľký senát dospel k právnomu záveru, že do obdobia dôchodkového poistenia podľa zákona o sociálnom poistení na účely priznania predčasného starobného dôchodku je potrebné započítať aj dobu služby poberateľa výsluhového dôchodku. Predčasný starobný dôchodok má od jeho priznania charakter starobnej dávky v zmysle III. časti Dohovoru, rovnako ako aj výsluhový dôchodok, preto je potrebné aj pri výpočte predčasného starobného dôchodku (rovnako ako pri výpočte starobného dôchodku) sumu teoretického starobného dôchodku krátiť podľa čl. 33 ods. 2. Dohovoru a následne vypočítať konkrétnu sumu predčasného starobného dôchodku. Iný výklad § 60 ods. 2 a § 255 ods. 5 zákona o sociálnom poistení by viedol k neodôvodnenému a neprimeranému zvýhodneniu osôb poistených v osobitnom systéme sociálneho zabezpečenia, ktoré požiadali o starobný dôchodok oproti osobám v rovnakom postavení, ktoré požiadali o predčasný starobný dôchodok. Pritom v oboch prípadoch sa jedná o starobné dávky, ktoré majú rovnaký charakter a sú poskytované na rovnaký účel, čiže ich poberatelia sú v zásade v rovnakej situácii.

31. Právne posúdenie veci správneho súdu a žalovanej je tak nesprávne, čím je daný kasačný dôvod podľa § 440 ods. 1 písm. g) SSP. Kasačná sťažnosť žalobcu bola dôvodná, preto veľký senát podľa § 462 ods. 2 SSP zmenil rozsudok správneho súdu tak, že zrušil preskúmané rozhodnutie podľa § 191 ods. 1 písm. c) SSP aj prvostupňové rozhodnutie žalovanej podľa § 191 ods. 3 písm. a) SSP a vec jej podľa § 191 ods. 4 SSP vrátil na ďalšie konanie.

32. Žalovaná je v ďalšom konaní viazaná právnym názorom vysloveným v tomto rozsudku (§ 469 SSP).

VI. Trovy

33. O trovách konania rozhodol najvyšší správny súd podľa § 467 ods. 2 SSP v spojení s § 467 ods. 1 a § 167 ods. 1 SSP tak, že žalobcovi, ktorý v konaní dosiahol úspech, priznal nárok na náhradu trov konania na správnom súde a kasačnom súde. O výške náhrady trov konania rozhodne v súlade s § 3 ods. 3 písm. a/ zákona č. 151/2022 Z. z. o zriadení správnych súdov a o zmene a doplnení niektorých zákonov Správny súd v Banskej Bystrici po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 175 ods. 2 SSP).

34. Tento rozsudok bol prijatý pomerom hlasov 7:0.

Poučenie :

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.